

Številka: U-I-82/19-10

Datum: 25. 4. 2019

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobude Franca Toplaka, Maribor, Dejana Šamperla, Cerkvjenjak, Iztoka Mraka, Ljubljana, Sebastjana Kamenika, Celje, Društva za pravice invalidov Slovenije, Ljubljana, ki ga zastopa Sebastjan Kamenik, Celje, in Alexa Franca Zorana, Šmarješke Toplice, ki ga zastopata zakonita zastopnika Annmarie Gorenc Zoran in Marjan Zoran, oba Šmarješke Toplice, na seji 25. aprila 2019

sklenilo:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega odstavka 7. člena Zakona o volitvah v Državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo in 23/17) se zavrže.

OBRAZLOŽITEV

1. Pobudniki izpodbijajo v izreku sklepa navedeno določbo Zakona o volitvah v Državni zbor (v nadaljevanju ZVDZ). Menijo, da je protiustavna, ker imajo pravico voliti vsi polnoletni državljani ne glede na morebitno telesno, intelektualno, psihosocialno ali drugo invalidnost. Zato naj bi bila v nasprotju s 43. in 14. členom Ustave, 4., 5., 9., 12., 21. in 29. členom Konvencije o pravicah invalidov (Uradni list RS, št. 37/08, MP, št. 10/08 – MKPI), 5., 21., 22., 26., 39. in 40. členom Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (UL C 202, 7. 6. 2016), 22. členom Pogodbe o delovanju Evropske unije (prečiščena različica, UL C 202, 7. 6. 2016), določbami Akta o volitvah članov Evropskega parlamenta s splošnimi in neposrednimi volitvami (UL L 278, 8. 10. 1976, s spremembami), 3. členom Prvega protokola h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – EKČP), odločitvijo Odbora Združenih narodov za pravice invalidov št. 4/2011 z dne 9. 9. 2013 ter sodbami Evropskega sodišča za človekove pravice. Pobudniki posamezniki pravni interes utemeljujejo s sklepom Okrožnega sodišča v Novem mestu št. N 43/2017 z dne 14. 7. 2017, s katerim naj bi bila Alexu Francu Zoranu odvzeta pravica voliti in biti voljen. Pobudnik Društvo za pravice invalidov Slovenije (v nadaljevanju Društvo) pa naj bi imelo pravni interes, ker gre za združenje,

ustanovljeno z namenom ščitenja pravic invalidov. Pobudniki predlagajo začasno zadržanje izpodbijane določbe ter absolutno prednostno obravnavo pobude.

2. Zakon o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) v drugem odstavku 24.b člena določa, kaj mora vsebovati pobuda za oceno ustavnosti in zakonitosti izpodbijanega predpisa. Med drugimi zahtevami je določeno, da mora pobuda vsebovati tudi podpis vložnika (peta alineja prvega odstavka 24.b člena ZUstS v zvezi z II. točko Priloge Poslovnika Ustavnega sodišča, Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17 – v nadaljevanju Poslovník). Dejan Šamperl in Iztok Mrak vloge nista lastnoročno podpisala. Zato je Ustavno sodišče njuno pobudo zavrglo.

3. Ostali pobudniki so pobudo podpisali oziroma so izkazali zakonito zastopanje. Vendar morajo za začetek postopka za oceno ustavnosti v skladu s prvim odstavkom 24. člena ZUstS izkazati tudi pravni interes. Ta je podan, če predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj (drugi odstavek 24. člena ZUstS).

4. Drugi odstavek 7. člena ZVDZ določa, da državljan Republike Slovenije, ki je dopolnil osemnajst let starosti, nima pravice voliti in biti voljen, če mu je bila zaradi duševne bolezni, zaostalosti ali prizadetosti popolnoma odvzeta poslovna sposobnost ali podaljšana roditeljska pravica staršev ali drugih oseb čez njegovo polnoletnost ter ni sposoben razumeti pomena, namena in učinkov volitev. Tretji odstavek 7. člena ZVDZ določa, da sodišče v postopku za odvzem poslovne sposobnosti ali podaljšanje roditeljske pravice čez polnoletnost posebej odloči o odvzemu pravice voliti in biti voljen. Gre za postopek, ki se vodi v skladu z določbami zakona, ki ureja nepravdni postopek.

5. Glede na navedeno izpodbijana določba ne učinkuje neposredno. Učinkovati začne šele s trenutkom nastopa pravnomočnosti sodne odločbe, s katero je bila državljanu odvzeta volilna pravica. Zato lahko ostali pobudniki posamezniki namen, ki ga zasledujejo s pobudo, zavarujejo v posamičnem postopku pred pristojnim sodiščem ter nato z ustavno pritožbo pred Ustavnim sodiščem, pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS. To stališče Ustavnega sodišča je podrobneje obrazloženo v sklepu št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007 (Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82). Alex Franc Zoran je sicer priložil odločbo sodišča, s katero mu je bila odvzeta volilna pravica, vendar ni izkazal izčrpanosti vseh pravnih sredstev in ni vložil ustavne pritožbe. Franc Toplak in Sebastjan Kamenik pa nista izkazala niti odvzema volilne pravice. Glede navedeno ti pobudniki še ne izkazujejo pravnega interesa za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijane določbe. Zato je Ustavno sodišče njihovo pobudo zavrglo.

6. Drugačen pa je položaj pri Društvu. Po ustaljeni ustavnosodni presoji imajo politične stranke, društva, zbornice in združenja pravni interes le za izpodbijanje predpisov, ki

neposredno posegajo v njihove pravice, pravne interese ali pravni položaj.¹ Ker Društvo ni nosilec volilne pravice, izpodbijana določba neposredno ne posega v njegove pravice, pravne interese ali v njegov pravni položaj. Zato je Ustavno sodišče tudi njegovo pobudo zavrglo.

7. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 25. člena ZUstS in prve alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Sklep je sprejelo soglasno.

dr. Rajko Knez
Predsednik

¹ Glej npr. sklepa Ustavnega sodišča št. U-I-297/18 z dne 24. 10. 2018 in št. U-I-79/16 z dne 12. 4. 2018.